

ТРИ УГЛА АРХИТЕКТУРЕ

THREE PERSPECTIVES OF ARCHITECTURE

ТРИ УГЛА АРХИТЕКТУРЕ, Галерија Дома војске Србије, 17. Мај – 2. јуни 2023. (архитекти: Василије Милуновић, Јелена Ивановић Војводић и Верица Крстић), изложба поводом Велике награде 54. Мајске изложбе УЛУПУДС-а

Gallery of the Central Military Club, May 17 - June 2, 2023. (Architects: Vasilije Milunović, Jelena Ivanović Vojvodić, and Verica Krstić). Exhibition on the occasion of the Grand Prize of the 54th May Exhibition, awarded by ULUPUDS (Association of Fine Artists and Applied Artists of Serbia)

Изложбе архитектуре увек изазивају упитност о поставци, начину презентације, потпуности приказа. Архитектуру уз фотографије, цртеже, скице као облике дводимензионалног приказивања пројекта или реализованог објекта, додатно објашњавају макете као допуна за разумевање њеног тродимензионалног просторног склопа. Ипак, то није потпуна информација, јер да бисмо сагледали архитектонско дело важна је и четврта, временска димензија. У архитектонско дело је потребно ући, обићи га, у њему боравити, доживети га у природи. А шта се догађа када то не можемо? Тада архитектонске панове посматрамо као пројекте, гледамо их, анализирамо, маштамо, уграђујемо у сопствене пројектоване слике.

Велика награда Мајске изложбе Удружења ликовних уметности и дизајнера Србије веома је значајно признање, изузетно цењено међу уметницима, које, између осталог, омогућава добитницима да организују самосталну

изложбу. Архитектонски трио – добитници Велике награде 54. Мајске изложбе *Замисли*: доајен српске архитектуре проф. Василије Милуновић (1947), припадница средње генерације градитеља призната, и кроз дело афирмисана, архитектица др Јелена Ивановић Војводић (1962) и др Верица Крстић (1982), енергична архитектица која у већ афирмисан професионални тим уноси свежину и полет млађе генерације. Сво троје су у Београд дошли из три различита краја наше бивше и садашње земље: са Цетиња, из Призрена и из Зрењанина, и ту су се, склопом професионалних околности и према склоностима, нашли наднети над заједничким пројектом. Резултат тог тимског рада је стамбени објекат „Бигово 3“, Црна Гора, довршен 2021. године, дело за које су добили награду.

Као резултат студије случаја за „Бигово 3“, аутори су при конципирању изложбе усагласили полазну поставку да се о архитектури промисли као о процесу дугогодишњег

истраживања, самосталног или утиму, о току пројектовања као и о разматрању поступака при реализацији објеката. Приликом формулисања образложења за изложбу, на упоришне тачке свог градитељског метода указали су наводећи неколико принципа којима су се руководили. Пре свих је МЕРА ПРОСТОРА, односно анализа и простудираност рационалног модела који се усклађује са самим окружењем и не расипа га, затим принцип ФОРМА И СУШТИНА архитектуре, *суштинска форма* која представља решење, односно пројекат као резултат поштовања програма, функционалности, диспозиције, амбијента, и последњи принцип је РАЗУМ И ОСЕЋАЈНОСТ, који упућује на литерарни предлог (Џејн Остин), а у архитектури га тумаче као доживљај ентеријера и екстеријера архитектонског дела, односно његове естетске свеукупности. Другим речима, аутори су, заједничким промишљањем, овим образложењем успели да објасне своје уметничке пориве при пројектовању.

Изложба је постављена у две сале Дома војске Србије, у једној је презентован целокупан пројекат „Бигово“: „Бигово 1“, „Бигово 2“, „Бигово 3“, заједно са макетом, док су у другој сали приказани претходни пројекти чланова тима, међу којима су најзаступљенији (будући да је у питању аутор са дугим архитектонским стажом) пројекти Василија Милуновића као и макете које је управо он реализовао и по чему је међу колегама био познат. Ишчитавањем презентованих пројеката и тражењем одговора на бројна архитектонска питања, као да се, део по део, открива слика саткана од мозаика ауторских размишљања, условљавања, разлога, проблема и питања, значења, оправданости,

логике перцепције, али и учинка самог архитектонског дела кад оно почне да води самосталан живот у простору.

Основни именитељ који провејава кроз целокупну поставку је богат архитектонски израз, уједно зрео али и полетан, који је у неку руку сублимиран у пројекту „Бигово 3“ са неколико доминантних архитектонских тема. Поштовање регије у којој се гради исказано је кроз савремен архитектонски поступак којим се истичу употреба природних и локалних материјала, поштовање топографије терена као и поставка куће која као да израста из тла, чиме се дужна пажња указује духу аутентичне приморске архитектуре. Однос према окружењу је пажљиво перципиран пројектантским интервенцијама – пројектом степеница, подеста, пасарела, суптилно обликованим прилазима и пролазима, чиме се чува амбијент малог приморског градића.

На награђеном реализованом објекту овог архитектонског тима јасно се разазнаје ауторски став, утемељен на знању и сензибилитету за регионално и контекстуално, и све је исказано вештином доброг и искусног градитеља, отвореног за савремене, модерне интерпретације, што представља значајан учинак и допринос архитектури. Тако се потврђује премиса да сваком стварању квалитетног дела мора да претходи дубоко и свеобухватно промишљање, а када је из руку триа различитих личности, уједињених под капом мере, суштине и осећајности, добија се архитектура која се препознаје и која плени.

Дијана Милашиновић Марић, ванредни професор у пензији, dijanam.maric@gmail.com

